

Tema:

Belöningsystem

– ordning, koncentration och uthållighet

Jag vill ha roligt tillsammans med min hund men jag vill även ha ordning och reda, och jag vill att hunden koncentrerar sig och är uthållig i träningen och arbetet. För att uppnå detta lär jag hunden ett grundläggande belöningsystem som jag sedan använder i all träning, oavsett om det gäller lyd- och bruks- eller jaktträning.

Text och foto: Eva Bodfäldt

Lek vid vänster sida skapar en bra känsla inför senare fotgående.

Belöningar – våra verktyg

Belöningar är ett av våra verktyg för att lära hundarna olika kunskaper. Belöningar är allt som hunden är villig att arbeta för och som gör att hunden är villig att upprepa beteendet.

Belöningar för en hund är inte alltid det som vi människor anser vara belöningar. En torr Frolic har kanske inte samma värde som att få hälsa på en annan hund och grannens katt kan väga tyngre än vilken köttbulle i världen.

Ofta bestämmer vi människor vad som är lämpliga belöningar för våra hundar – på gott och ont! Våra fördomar om belöningar riskerar att lägga kroken för oss. Istället för att fokusera på vad hunden är villig att arbeta för, anser vi att det är finare att våra hundar jobbar för röstberöm och en klapp.

Hundraser är olika. Vissa raser är mer lättbelönade. Exempel på det är schäfer, border collie, belgiska vallhundar och många retrievrar. Samtliga dessa raser är avlade för att samarbeta med oss människor. De svarar generellt sett lätt på socialt beröm, lek och mat.

Indirekt ligger den gruppen hundar som mall för en ”bra” hund. Då är det naturligtvis lätt, som vissa hundägare anser, att hävda att den finaste belöningen är röst och klapp. Men det är en uppfattning som vi knappast har råd med om vi tränar raser som inte i första hand

avlats för att samarbeta med oss människor. Då krävs fantasi och lyhördhet! Vi har helt enkelt inte råd att välja bort vissa belöningar som inte passar in i vårt tänk om vad som är fint och vad som är fel. Det gäller att hitta det som hunden är villig att jobba för!

Alla hundar tycker inte om att leka, att bli klappade på eller att få en godis, men vi kan på sikt lära dem att uppskatta något som de till en början är neutrala inför.

Att jobba bort belöningen är att lägga till en annan

Ofta använder vi belöningen som en hjälp att locka fram ett visst beteende. Om vi ska lära hunden att lämna oss för att gå framför oss i ett koppel, springa till en ruta eller hoppa över ett hinder så lägger vi ofta ut en target*, leksak eller en skål med en godbit i. Vi använder oss av så kallade orienterande hjälp för att lära hunden att den ska lämna oss i en viss riktning. Samma tillvägagångssätt använder vi när vi vill lära hunden att stanna på en inkallningssträcka eller när vi lär hunden fjärrdirigering. Vi lägger då ofta ut en belöning bakom hunden.

Ett vanligt råd är att ta bort targeten/belöningen så fort som möjligt, men min erfarenhet är att vi aldrig ska ta bort en orienterande hjälp/belöning förrän vi lagt till andra belöningar. På det viset suddas

gradvis betydelsen av den ursprungliga hjälpen/belöningen ut och hundens kunskap om färdigheten ökar. Hunden litar alltmer på vårt kommando och inte på hjälpen som ligger bakom hunden.

Exempel Klassrummet

Tänk dig ett klassrum där läraren tillåter att eleverna springer ut och in i klassrummet som de själva vill. Helt plötsligt reser de sig och lämnar rummet och vi vet inte när de kommer tillbaka.

En av orsakerna bakom bristande koncentration är just att vi inte är tillräckligt tydliga när vi belönar hundarna. Vad förväntas hunden göra i belöningsituationen och på vilket sätt avslutas belöningen? I den stund belöningen upphör, fortsätter hunden att vara riktad mot dig eller vänder den blicken utåt för att spana på vad som sker runt omkring? I så fall är hunden på väg att lämna klassrummet!

För att vi ska kunna koncentrera oss på momentinlärning måste vi först lära hunden grundläggande belönings signaler och belöningsplacering. En hund som till exempel inte klarar av att hoppa över ett hinder när det ligger en apport vid sidan har inte förstått grundprincipen för ”varsågod”. Innan vi påbörjar inlärningen av moment behöver vi lära hunden ordning och reda i förhållande till de belöningar som är våra verktyg i träningen. □

*Target, är en pekpinne, musmatta eller dylikt som hunden följer eller rör sig mot som ett mål. Den används ofta som en orienterande hjälp.

Ryggsäcken, där hunden får lära sig att ta det lugnt för att få "varsågod".

Belöningskorgen

Att belöningar fungerar är ingenting som vi hundägare kan ta för givet. Men om hunden inte reagerar på belöningen med intresse och "vill ha mer", är belöningen inget fungerande verktyg. Då måste vi analysera varför hunden inte är beredd att jobba för den. Enbart belöningar som hunden är villig att arbeta för ryms i belöningskorgen. Övriga kanske du får jobba vidare på för att senare lägga till i korgen bland annat gott och blandat.

Din röst

De allra flesta hundar tycker om en barnslig röst, men det är ingen nödvändighet. Det är mycket få män som känner sig tillfreds med att berömma hunden och samtidigt låta som en tioåring.

Din blick

Blicken som positiv förstärkare fungerar bara när hunden tittar på dig och vill ha någonting av dig. Rätt använd är blicken en fantastisk förstärkare som kan ha samma effekt som en klicker. Det är heller inte så konstigt eftersom vi ofta belönar hunden för att titta på oss. Just därför kan det bli så oändligt fel när vi tittar på hunden som gnäller under ett fritt följ.

Beröring

Det är vetenskapligt dokumenterat att vi genom beröring ökar välbefindandet och stärker banden (Kerstin Uvnäs-Moberg, Närhetens hormon: Oxytocinets roll i relationer, 2009).

Våra snabba belöningar i träningen bör och kan aldrig ersätta den lugna fysiska beröring som är så viktig för relationen, oavsett om vi sitter hemma i soffan eller befinner oss på appellplanen på klubben.

Din känsla

Naturligtvis kan vi träna djur utan social kontakt. Internet vimlar av filmklipp med kackerlackor som tränas att gå en agilitybana och fiskar som kan göra allehanda tricks. Det enda som behövs är en inlärd (betingad) signal som talar om för djuret att en belöning är på väg och att vår tajming är exakt.

Men eftersom hundar i högsta grad är beroende av närhet och familjeliv är din känsla självklart av avgörande betydelse för hur hunden uppfattar träningsituationen. Återkommande besvikelser, irritationer, plötsliga känsloutbrott och aggressioner är inga känslor som skapar trygghet i en inlärnings- eller träningsituation.

Ansvaret vilar inte på hunden utan på oss. Det är mänskligt att känna irritation och besvikelse ibland, men det är vårt ansvar att då avbryta träningen och istället analysera hur vi lagt upp träningen. Negativa känslor i träningen är både en fiende till resultatet och till relationen med hunden.

Ytterligare exempel på belöningar kan vara:

- Rörelse, att springa och hoppa tillsammans med hunden
- Frihet
- Hälsa på en hund
- Hälsa på en människa
- Mat
- All typ av lek
- Springa till någonting, en matskål, leksak eller träningskompis
- Leta efter något/någon
- Inlärd färdigheter, cirkuskonster, lydnamnsmoment m m.

Kanske tycker din hund om ytterligare saker. Passar de i den övriga belöningskorgen?

► Belöningsystem

Jag använder mig av olika muntliga signaler som informerar hunden ifall belöningen kommer att ske inom min armlängds avstånd riktad mot mig eller om hunden ska lämna mig och springa iväg till en belöning. Belöningssignalerna jag använder är följande:

- Bra
- Bus
- Varsågod
- Slut

Vi ska titta närmare på vad de olika signalerna innebär.

”Bra”

”Bra” är en signal som består av två innebörder i mitt belöningsystem. Det är en signal som innebär klapp och kel mellan mig och min hund. Det handlar inte om att jag klappar på hunden slentrianmässigt. Jag vill att mitt ”Bra” och klapp/smekning framkallar en positiv känsla hos hunden och en hälsning och en aktiv kontakt tillbaka. Som när drängen Alfred och Emil sitter och samtal. ”Du och jag, Emil”.

Inlärnin g av ”bra” och tiggning

Sitt ned på golvet eller så lågt du kan. Var avslappnad och stirra inte på din hund. Håll något gott nära ditt ansikte eller i din mun. Fokusera gärna på att prata med någon annan eller varför inte titta på tv. Belöna att din hund viftar på svansen och närmar sig ditt ansikte, kanske med en puss. Jag tycker att det är oerhört vik-

tigt för relationen att uppmuntra en mjuk svansviftning nära oss själva. I många situationer belönar vi en ihållande ögonkontakt och stillhet, men tänker mindre ofta på hur hunden agerar med sin svans. Vi kan lära hundar att titta på oss för att få en godbit eller lek, men svansens rörelser säger oss så mycket mer om hur hunden känner sig och uppfattar situationen.

Exempel Trine och Claus

Jag träffade Trine och Claus på en kurs i Norge. Deltagarna hade valt ut varsitt moment och Trine ville att jag skulle titta på varför hennes hund inte var uthållig i fria följt.

Trine tog in Claus vid vänster sida, kommenderade ”fot” och började gå. Efter ett par meter brast koncentrationen och därmed även fotgåendet.

När jag bad att få låna Claus och några godbitar insåg jag att en av flera troliga orsaker var att Claus, när han insåg att jag hade godiset, satte sig som en sfinx framför mig och blåstirrade mig rätt in i ögonen. Alldeles, alldeles stilla satt han med blicken fäst på mig och väntade på sitt godis.

Jag fortsatte å andra sidan att prata med mina kursdeltagare och låtsades helt omedveten om att det satt en svältande liten Claus framför mig. Det tog ett par minuter innan Claus tålmod tröt. Då reste Claus sig upp och med ett bestämt svansviftande talade han om för mig att han

minsann fanns till, och gick det inte med att vackert sitta stilla och titta - så fick man väl ta svansen till hjälp. Så det så!

Jag kastade iväg godbiten till Claus som blixtnabbt satte fart efter den, slök den i ett nafs och återvände till mig, kastade sig ned framför mina fötter och på nytt spände han blicken i mig, precis som matte hade lärt honom.

Precis som förra gången, brydde jag mig inte om honom utan pratade med övriga gruppen. Skillnaden var att den här gången tog det en bråkdel av tiden innan Claus övergav strategin att sittande stirra sig till godbiten.

Det tog inte många repetitioner förrän Claus lärt sig att strategin – hälsa på mig med en viftande svans – och var ett bättre koncept för tiggning än det inledande stillasittande stirrandet.

Genom att slänga iväg godbiten istället för att ge den till Claus påverkades även hans aktivitetsnivå i själva belöningen. Istället för att stå kvar den fjärde gången, när han kom tillbaka till mig, vände jag mig om och lämnade honom med armarna hängande längs mina sidor i en tävlingsmässig position. Claus sprang snabbt upp till min vänstra sida och viftade glatt på svansen. Jag belönade med ”varsågod” och slängde iväg en godbit under tiden jag fortsatte gå. Nu blev sträckan tillbaka till mig lång eftersom det tog en stund innan han hittade sin godbit. Under tiden Claus letade gick jag

Ritualiserade belöningar – ett hinder på sikt

En ritualiserad belöning innebär att vi alltid belönar hunden på exakt samma sätt, vid samma tidpunkt eller på samma plats. Ibland utdelar vi belöningar som vi själva är omedvetna om. En hund som har svårt att sitta stilla inför en apportering kommer felaktigt att bli belönad för sin alltför höga förväntan på att få apportera om vi säger ”apport”. Situationen har blivit ritualiserad genom att vi belönat hunden på samma sätt alltför många gånger. Den har fått apportera! Förväntan hos hunden stegras och den blir allt mindre följsam till vad vi säger, eller erbjuder som belöning.

Min erfarenhet är att ritualiserade belöningar ofta innebär att hunden aktivt väljer bort andra belöningar. Hunden snöar helt enkelt in på att momentet hör ihop med en viss typ av belöning. Det minskar flexibiliteten i träningen och kan skapa osäkerhet hos hunden när belöningen uteblir eller om vi plötsligt erbjuder en belöning som hunden inte är

van att få. Hunden ser den helt enkelt inte som en belöning i det här sammanhanget, trots att den i en helt annan situation kan fungera utmärkt som belöning.

En inlärt beteende som alltid belönas på samma sätt blir känsligare för förändringar. I vissa fall fungerar belöningen – felaktigt – som en signal för att hunden överhuvudtaget ska utföra beteendet. Bollen, godbiten eller klickern blir en signal för hunden att vi ska börja träna.

Ju fler olika belöningar hunden är villig att jobba för, desto större är chansen att hunden presterar, utan att sluta arbeta, när belöningen uteblir.

Fundera på hur många belöningar du själv ritualiserat i ett visst moment? Vad händer om du försöker att belöna på ett annat sätt?

Vilken belöning förväntar sig hunden när den kommer på inkallning? Samma belöning eller olika belöningar? □

Träning i att lyssna på rätt signal.
"Bra" och godisregn betyder inte
att Zakk får släppa apporten.

sakta från honom utan att säga ett ord.

Det var Claus jobb att sköta tiggningen, inte min. Efter ett par repetitioner började jag att hålla mig undan, fortfarande i tävlingsposition. Tanken var inte att Claus skulle gå allt längre tid invid min sida utan att det istället skulle vara svårt för honom att "få fäste" invid min sida eftersom jag vred mig bort från honom när han försökte inta rätt position vid vänstersidan.

Genom att förändra Claus känsla i förhållande till den belöning han mest traktade efter ökade vi hans aktivitetsnivå. Det räckte inte med att sitta stilla och titta mig djupt i ögonen utan Claus lärde sig att tigga på ett mer aktivt sätt. Genom att jag kastade iväg godbiten påverkades även Claus aktivitetsnivå i själva belöningstillfället. Claus fick springa till belöningen istället för att sitta stilla. Dessutom höll jag mig undan honom så att han fick kämpa för att lyckas tigga i rätt position invid min vänstra sida.

"Bra" som störning

Jag använder även "bra" som kvalitets-säkrare tidigt i inläringen. Klarar hunden att utföra beteendet trots störning av "bra" i olika tonlägen? Klarar hunden att jag hoppar, skuttar, sätter ned handen i fickan om jag samtidigt säger "bra"?

Min tanke är att utmana hunden på ett positivt sätt där jag själv kontrollerar situationen och belöningarna. För att kunna göra det krävs att jag har belönings signaler som är exakta. För mig innebär till exempel "bra" aldrig att det är slut på övningen.

Jag träffar många hundägare som känner irritation över att hundarna uppfattar "bra" som "slut". – "Jag kan inte berömma och klappa om min hund för då sticker han/hon iväg" är en vanligt förekommande kommentar.

Låt mig illustrera ett exempel. Din hund apporterar ett föremål till dig. I den stund hunden närmar sig dina händer säger du "bra" och din hund släpper apporten.

Handen på hjärtat, hur ofta sticker vi inte till vår hund en godbit under promenaden eller i träningen för att sedan klappa om honom/henne efteråt? Vad kommer hunden att i första hand förknippa din hand med då? Godis eller en hälsning?

Visst kan hundar lära sig skillnaden på om jag berömmar på ett visst sätt så fortsätter hunden att fokusera på arbetsuppgiften och avbryter inte beteendet - medan om jag däremot tjoar "bra" med ett aktivt kroppsspråk är det tillåtet för hunden att avbryta sitt beteende för att istället fokusera på belöningen.

Men är det optimalt att hunden avbryter beteendet när jag säger "bra"? Jag

tycker att ett "bra" som fungerar som en avbrytande signal har sina begränsningar.

Oavsett om jag kryper, studsar, går i tävlingsposition eller springer, vill jag att hunden ska fokusera på arbetsuppgiften, även om jag sliter fram en belöning ur fickan. Det är aldrig leksaken i sig själv som avbryter ett beteende utan min verbala signal "bus", som talar om för hunden om och när han/hon kan avbryta beteendet för att istället fokusera på belöningen.

Gör en enkel test. Sätt ned din hund och lägg ut en godis framför honom/henne. Godbiten får hunden inte ta förrän du säger "varsågod". Om hunden ska titta på godbiten eller på dig bestämmer du själv.

Prova nu att säga "bra" i en lugn ton. Sitter din hund kvar? Belöna med "varsågod" eller "bus". Om inte, ställer du dig snabbt på godbiten, tar upp den och gör om övningen från början.

När hunden lärt sig att skilja (diskriminera) "bra" från "varsågod" provar du att säga ett glatt "bra" samtidigt som du klappar om din hund. Sitter din hund kvar? Belöna med "varsågod" eller "bus". Om inte, ställ dig snabbt på godbiten och gör om testet från början.

Kan du stå vid sidan om din hund, trycka honom/henne strax bakom skulderbladet i riktning framåt mot godbiten under tiden du glatt säger "bra". Sitter han kvar?

Kan din hund skilja på belönings signalerna, "bra", "bus", "varsågod" och "slut"?

"Bus"

Bus innebär en lek mellan dig och hunden inom armlängdens avstånd, med eller utan leksak. Självklart går det även att leka runt en godis. Det viktiga är att "bus" är signalen till skratt och lek nära dig, utan att hunden rusar iväg ut ur klassrummet för att på eget bevåg påbörja en egen aktivitet.

"Varsågod"

"Varsågod" bildar ramen runt övriga belöningar. En hund som är grundtränad i "varsågod" sticker inte i väg på eget bevåg på samma sätt som den hund som aldrig lärt sig avståndsbelöningar.

Ett exempel är transporter och fotgående där vi förare väldigt lätt hamnar i en bevakningsroll istället för det motsatta – att hunden bevakar oss. Det är lätt att hamna i en roll där vi aktivt med röst, korrigeringar eller hjälp påverkar hunden till att bibehålla rätt position och ögonkontakt. Risken är att hunden inte uppfattar vilken signal som betyder "fot". Genom att istället starta inläringen som en ren följsamhetsövning, där jag utan kommandon rör mig från hunden, som jag håller i kopplet, lär sig hunden att aktivt följa mig och söka sig till vänster eller höger sida för att få "varsågod" till någonting han/hon vill ha. Gör det till en utmaning för hunden på samma sätt som när vi som barn lekte kull. Ingen stod stilla och lät sig frivilligt bli kullad. □

Grundövningar

Jag börjar med att träna hunden i grundläggande följsamhetsträning – i stillhet och rörelse. Här är några exempel på hur du kan lära in de olika belöningssignalerna för att du sen ska kunna nyttja systemet i andra inlärnings- och träningsituationer.

Grundövning: Ryggsäcken (on/off)

Det finns många situationer i våra hundsporter där jockarna ska starta från vår vänstra sida. Oavsett vilket moment hunden ska utföra är det avgörande att hunden har rätt aktivitetsnivå inför kommandot.

Det är enkelt att korrigera hunden som försöker tjuva från positionen invid vänster sida, kanske för att springa till en lydnadsruta, söka efter en figurant, eller springa till en apport men det är ofta en kortsiktig lösning som inte förändrar hundens aktivitetsnivå.

Ta istället temporärt bort kommandot och lär hunden att han måste lära sig att lägga band på sig själv för att få tillgång till "varsågod" eller "bus". Övningarna jag använder mig av är "ryggsäcken" och kort koppel invid vänster eller höger sida.

Kriteriet för "varsågod" eller "bus" är att hunden håller svansen stilla, huvudet rakt fram och tassarna stilla.

Syftet är att lära hund och förare att tillsammans koppla av oavsett situation och miljö samt lära hunden att diskriminera olika signaler som leder till belöning eller arbete.

För att lära hunden att komma in mellan dina knän kan du locka med en godbit. Gör en "u"-rörelse med handen och låt hunden knäpra på godbiten. Ge hunden resten av godbiten så fort han kommit på plats mellan dina knän. Undvik ögonkontakt eftersom vi ska lära hunden lugn och ro.

Släng ut en godbit framför din hund och invänta att hunden slutar att streta framåt och istället slappnar av. Det spelar ingen roll om han/hon står eller sitter. Tänk på att vara tyst och lugn! Hunden ska själv räkna ut hur han/hon kan komma åt godisen. Så fort hunden upphör med sin aktivitet och inte längre hänger framåt på din hand, säger du "varsågod" och ger hunden tillåtelse att leta reda på godsaken. Repetera övningen tills din hund lutar sig mot dig för att du ska erbjuda "varsågod". Så fort din hund förstår vilket beteende som leder till "varsågod" provar du att utmana hunden med "bra". Förstår han/hon

skillnaden? Försöker din hund kasta sig fram för att ta godbiten håller du emot. Prova på nytt med att säga "bra". Kriteriet för att du ska ge det efterlängtnade "varsågod" är att hunden inte reagerar med aktivitet på "bra".

Den här övningen är bra därför att du samtidigt tränar fysisk kontakt i en situation där hunden gärna vill komma åt sin godbit. Du lär även hunden att inte sticka iväg när du tar i honom/henne.

Grundövning: "Bus"

"Bus" är en belöning som de flesta hundar tycker är toppenkul.

Prova nu att så fort din hund tagit godbiten, säga "bus" och erbjuda en lek med ett föremål eller en godis i ett snöre.

Genom att tidigt kedja "varsågod" med "bus" undviker vi att hunden kliver ur klassrummet och hittar på egna aktiviteter. "Bus" får hunden att direkt fortsätta en annan typ av belöning riktad mot dig.

Kan du vända på steken och säga "bus" först? Det innebär att din hund vänder sig direkt mot dig och att ni leker med den leksak som du har. Om din hund väljer fel belöning och försöker ta "varsågod" håller du emot i kopplet och erbjuder "bus" hos dig.

Det kan räcka med att hunden engagerar sig lite grann för att du på nytt ska säga "varsågod" till godbiten. Du kan låta din hund ta med sig trasan bort till godbiten alternativt får han släppa och sticka iväg när du säger "varsågod".

Kanske är du nöjd med träningen och vill avsluta den? Avsluta leken genom att säga "slut". Till en början kanske inte hunden förstår signalen men eftersom du riktar intresset mot någonting annat lär sig hunden att det har ringt ut ur klassrummet och att det är sluttränet.

Öka svårighetsgraden genom att slänga iväg godbiten till en person som pratar, uppmuntrande, vänligt, lekfullt. Klarar din hund trots störningen av den nya situationen att diskriminera belöningssignalerna från varandra? Klarar han/hon att hämma sig själv innan belöningssignalen? Klarar han/hon att diskriminera signalerna från varandra trots att det står en vänlig och uppmuntrande person inom räckhåll?

I förlängningen går det att utnyttja "varsågodpersonen" till all möjlig träning. Förebereelser för budföring, figurantintresse, förberedande inkallningar med ställande och läggande. Jag använder ofta tävlingsledaren som extern belö-

ning. Då blir tävlingsledaren en tillgång istället för, som så ofta, en negativ upplevelse för förare och hund.

Genom att kedja belöningar med varandra lär vi hunden att bibehålla intresset mot oss trots att det finns lockande störningar i närheten av hunden. Vi kan skicka iväg hunden utan att riskera att den plötsligt lämnar klassrummet.

Vad händer om hunden gör fel? Ingenting, men vi kan inte fortsätta kedjan eftersom en länk brutits. Gör det enklare till dess att hunden förstår att han/hon på olika signaler ska byta belöningsform.

Grundövning:

Följsamhet vid vänster sida

Innan jag lär hunden kommandot "fot" lär jag in belöningssignalerna vid vänster sida.

"Bra"

Jag vill att "bra" tillsammans med min klapp utlöser en hälsning och tiggning men jag vill inte att hunden drar sig från min vänstra sida, sackar efter eller påbörjar en lek med mig.

"Bra" är signalen jag använder mellan momenten på tävling och den är värd att lägga ned tid på så att hunden uppfattar den som värdefull - och en signal som kan leda till någonting mer i form av "bus" eller "varsågod" eller helt enkelt följt av en godbit.

Kriteriet för att hunden ska få mer än "bra" och klapp är att den besvarar min hälsning utan att dra sig undan min sida.

"Bus"

Lek mycket med hunden på vänster sida så att hunden får en positiv association invid sidan.

När din hund söker din kontakt spontan och utan att du bett honom om det, säger du "bus" samtidigt som du släpper ned en leksak i snöre längs vänster sida.

"Varsågod!"

Vissa hundar arbetar för en torr foderkula, speciellt i en lugn hemmiljö, medan mat inte alls fungerar som belöning för andra hundar. En gång i tiden fick jag lära mig att hunden skulle sitta ned när matskålen sattes ned på golvet. Sedan skulle hunden söka min ögonkontakt. Då tränade jag mitt ledarskap! Hur det förhöll sig med den saken tänker jag inte orda så mycket mer om, men en sak är klar: hundarna lärde sig sitta både länge och väl – i den situationen.

Matskålen är utmärkt att utnyttja i träningen och den hör ofta hemma i belö-

ningskorgen även om vi ibland får fundera på att byta ut foderkulorna mot kyckling när det gäller vissa kräsmagade hundar.

Lena och Stina tävlade i högre klass spår och tyckte att spårarbetet och upp-letandet var buskul. Men så var det lyd-naden - Stina förvandlades från en aktiv högpresterande rottweiler till en gammal och mycket uttråkad jycke.

Visst lekte Stina, men hennes stora passion i livet var mat. Vi började med att helt ta bort alla signaler som påminde om fotgående. Inga kommandon och inget sitt vid vänster sida.

Istället för att servera maten på köks-golvet band Lena upp Stina vid ett träd. Sedan gick Lena ut och gömde matskå-len på ett område som kunde vara allt från 50 kvm till 3000 kvm.

Vid de första tillfällena släppte Lena iväg Stina med ett "varsågod" när hon viftade på svansen och sökte ögonkon-takt och var allmänt förväntansfull. Kri-teriet för belöning var Stinas aktivitets-nivå och inte utförande av ett moment.

Efter ett par repetitioner där Stina fick anstränga sig för att leta upp sin matskål kunde Lena knyta loss henne från trädet och röra sig från Stina, utan kommando men uppsträckt i tävlingsposition. Stina sprang blixtnabbt upp till sidan av Lena för att tigga till sig "varsågod". Istället för att Lena lockade på sin uttråkade hund med hjälp av en godbit i handen, lärde sig Stina att kämpa för sin belöning genom att få leta rätt på den. Belöningar som vi placerar så att hunden får springa och eller leta efter den ökar oftast hundens aktivitetsnivå i mycket högre grad än när vi belönar intill oss själva.

Slutsignal

Var tydlig med signalen som betyder att träningen är slut. Vill du till exempel att hunden får behålla sin leksak efter lek-tionen – ge den en frisoal. Låt aldrig hunden missuppfatta att din klapp eller godbit betyder "hopp & lek". Lektionen är inte slut därför att du belönar. Hun-den som uppfattar att belöningar är sy-nonyma med egen frihet kommer ound-vikligen att ha svårare att koncentrera sig på sin uppgift, alla helst i samband med belöningar, och risken ökar för konflikter. "Jag kan inte belöna hunden för då sticker han", är en inte helt ovan-lig kommentar från hundägare.

Jag brukar smacka som slutsignal men det går utmärkt med det gamla vedertagna "hopp & lek". Det är inte ens säkert att jag belönar hunden innan en slutsignal. Ibland får den utföra någon enkel uppgift som följs av en "slutsignal". Frihet kan ju vara nog så belönande, eller hur? □

Generalisera belöningarna

Att generalisera belöningar innebär att vi tränar hunden med olika belöningar i samma övning. Det leder till att hunden i mindre utsträckning väljer bort belöningar som den inte anser höra till övningen och det minskar risker för att värdet av en specifik belöning blir alltför stor. Min erfarenhet är att hundens kunskap om det inlärd momentet ökar.

Vi pratar ofta om vikten av generaliseringssträning för att hunden ska förstå att han/hon inte bara ska sitta ned på den röda mattan i köket. Jag tror att många hundägare idag är medvetna om vikten av att träna i många miljöer för att hunden ska erbjuda beteendet i en mängd miljöer. Vad vi däremot är dåliga på är att generalisera belöningarna. Ofta nöjer vi oss med att hunden gillar korv eller bollar och det kan absolut fungera alldeles förträffligt, men min erfarenhet är att hunden får en bättre förståelse om vi även generaliserar våra belöningar. Därför varierar och kedjar jag belöningar mycket tidigt i all inläring och träning.

Belöningskedjor

Att kedja belöningar innebär att jag kan växla mellan flera belöningar utan att hunden ratar den ena. Hunden kan ha en dragkamp med mig trots att det finns en matskål en bit längre bort med en smarrig köttbulle i. Eftersom jag sagt "bus" och inte "varsågod" koncentrerar sig hunden på den belöning jag bestämt. Jag kan säga "loss" utan att hunden sticker och tar köttbullen i skålen, därför att den vet att den ska vänta på "varsågod". Jag kan klappa och berömma min hund samtidigt som jag tar upp en boll ur den andra fickan, utan att min hund flyger på min ficka för att ta bollen därför att hunden vet att signalen för att börja leka heter "bus" och inte "bra".

Hundar har, liksom vi själva, olika prioriteringar för vad de anser vara viktigt och värt att arbeta för. Vissa hundar föredrar att leka medan andra föredrar en godisbit. Vi vet att det genom träning går att lära en hund att tycka om att leka. Det kanske aldrig kommer att stå allra högst på hundens prioriteringslista, men den är definitivt ett ytterligare bidrag till belöningskorgen.

Exempel på belöningskedjor

Här följer några exempel på hur du kan kedja belöningar med varandra. Tänk på vilket attityd du vill att hunden ska ha för att du till exempel ska säga "bus" i en situation där du kliar hunden bakåt örat. Knappast att han hoppar undan, eller hur?

"Bus" – "Off", lär er att tillsammans koppla av tillsammans med ett föremål istället för att säga loss och ge ett nytt kommando.

Träna hunden och dig själv att vila tillsammans med ett föremål istället för att undvika leken för att hunden blir svårkontrollerad.

"Off" – "bus", belöna lugn och ro med "bus". Det leder till att du mycket lättare kontrollerar din hunds aktivitetsnivå även i andra situationer.

"Off" – "varsågod", när hunden är lugn skickar du honom från dig mot en belöning.

Klapp och beröm – "Bus"

Klapp och beröm – godis

Klapp och beröm – "varsågod"

Klapp och beröm – "Slut"

"Bus" – "Varsågod"

"Varsågod" – "bus"

Variationsmöjligheterna är oändliga. Ett moment blir aldrig färdigt såvida du inte själv bestämmer dig för att luta dig tillbaka och vara nöjd. Men pass upp, för där lurar tristessen bakom hörnan! – *Have fun!* □